

Nr rejestracyjny: 2015/18/E/HS6/00152; Kierownik projektu: dr Tomasz Smole

Adolescencja jest okresem rozwojowym, którego charakterystycznymi cechami są m.in. poszukiwanie doznań, potrzeba przebywania z rówieśnikami, impulsywność i skłonność do ryzyka. W ciągu ostatniej dekady dokonano znaczących postępów w zakresie rozumienia poznawczych i motywacyjnych uwarunkowań skłonności do ryzyka, a zwłaszcza jej neurobiologicznego podłoża. Dotychczasowe badania nie rozstrzygnęły jednak kilku istotnych kwestii. Po pierwsze, nie jest jasne, na ile skłonność do ryzyka u młodzieży wynika ze słabości procesów kontroli w warunkach pobudzenia, na ile zaś z obecności specyficznych bodźców motywacyjnych (np. nagród, rówieśników) i przyjętej w ich obliczu strategii. Innymi słowy, nie wiadomo dokładnie, w jakich warunkach podejmowanie ryzyka ma charakter impulsywny, a w jakim kontrolowany, służący osiągnięciu rozmaitych celów. Po drugie, zagadnieniem interesującym a mało zbadanym jest adaptacyjna funkcja ryzyka – szczególnie, jak wraz z wiekiem zmienia się to, czemu służą zachowania ryzykowne. Po trzecie, nie ustalono, w jakim stopniu dorastający różni się między sobą w zakresie skłonności do ryzyka oraz jakie mechanizmy powodują, że u części osób utrzymuje się ona w okresie dorosłości.

Celem naukowym projektu jest określenie, jaka jest relacja pomiędzy sprawnością kontroli poznawczej, obecnością bodźców motywacyjnych oraz cechami osobowości a skłonnością do ryzyka u adolescentów (14-16 lat), w porównaniu do młodych osób dorosłych (22-24 lata i 30-35 lat). Zaprojektowali my cztery badania eksperymentalne, w których będziemy testować m.in.: 1) jak motywacja zdobywania nagród i obecność rówieśnika wpływają na skłonność do ryzyka i sprawność procesów kontroli poznawczej u osób w różnym wieku; 2) jak zmienia się z wiekiem zależność pomiędzy skłonnością do ryzyka a tendencją do eksploracji środowiska, zdolnością do odraczania nagród i ocen ich wartości. Te dwa pytania badawcze pozwolą nam spojrzeć na uwarunkowania skłonności do ryzyka z dwóch perspektyw: z jednej strony – dlaczego, a z drugiej - po co adolescenti i młodzi dorośli podejmują ryzyko. Zachowania ryzykowne pełnią ważną rolę w funkcjonowaniu ludzi, niosąc ze sobą korzyści i straty w wymiarze jednostkowym i społecznym. Zrozumienie ich uwarunkowań przyczyniłoby się do rozwoju wiedzy nie tylko w psychologii, ale także, w naukach o zdrowiu, ekonomii i socjologii.